

Penteus albo narodziny choreografii

Pantheus or the Birth of Choreography

JULIUSZ GRZYBOWSKI

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

STRESZCZENIE

Artykuł skupiony jest wokół *Bakchantek* Eurypidesa, a ściślej: wokół postaci Penteusa, który w *Bakchantkach* staje na drodze Dionizosowi. Autor próbuje mit opowiedziany przez Eurypidesa odczytać jako mit założycielski choreografii, a w *Penteusie* widzi pierwszego, mitycznego choreografa. Tańca bakchantek nie można oczywiście potraktować jako tańca w ogóle, a sumienny czytelnik greckich mitów nieraz spostrzeżł, że niektóre wynalazki mają wielu wynalazców. Zatem narodziny choreografii, o których mówi Eurypides, nie są narodzinami jedynymi. Mogą się powtórzyć i w arykule przywołanych zostaje kilka takich powtórzeń, również te nieudane. Do tekstu Eurypidesa autor chciał uzyskać dostęp na dwa sposoby. Jeden – poprzez analizę Arystotelesowej kategorii nieskończoności (a-peiron); nieskończoność jest bowiem tym, co trudno objąć i przedstawić. Stąd też w reakcjach Penteusa na wieści o tańcu bakchantek można dopatrzeć się tego samego niepokoju, który widoczny jest w słowach greckich filozofów wtedy, kiedy zajmują się nieskończonością. Zdaniem autora ten niepokój jest niepokojem rozumu. Drugim sposobem będzie analiza mitu dionizyjskiego, ze szczególnym uwzględnieniem mitu opowiedzianego przez Eurypidesa.

Słowa kluczowe: Pentheus, Dionizos, bakchantki, choreografia, taniec, nieskończoność

SUMMARY

The article is based on *Bacchae* by Euripides and more specifically on Pantheus who faces Dionysus in *Bacchae*. The author of the article tries to read the myth described by Euripides as a founding myth of a choreography and Pantheus is perceived as the first mythical choreographer. The bacchae's dance cannot be treated as a dance itself and a conscientious readers notice that some inventions have many "fathers". Hence the choreography birth mentioned by Euripides is not the only birth. It can be repeated and the article gives a few examples – successful and unsuccessful ones as well.

The author wanted to access the Euripides work in two ways. One – through the analysis of Aristotle's category of infinity (a-peiron), infinity is very difficult to cover and present. The concern of Pantheus in his response to bacchae dance is the same concern observed in words of Greek philosophers while dealing with infinity. In author's opinion this concern is a concern of a mind. The second way is the analysis of Dionysus myth with particular reference to the myth told by Euripides.

Keywords: Pantheus, Dionysus, Bacchae, choreography, dance, infinity

Problematyka ucieleśnienia a relacje między muzyką a ruchem – od Dalcroze’a do kognitywistyki

Problematic Aspects of Embodiment and Relation between Music and Motion – from Dalcroze to Cognitive Science

AGNIESZKA WIDLARZ

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa

STRESZCZENIE

We współczesnym świecie obserwujemy wyraźny zwrot ku cielesności: pod koniec XX wieku w naukach kognitywnych popularność zyskuje paradygmat poznania ucieleśnionego, który ma swoje źródło w filozofii fenomenologicznej, szczególnie w poglądach Maurice’a Merleau-Ponty’ego. Problematyka *ucieleśnienia* przenika również do zagadnień związanych z poznaniem muzyki, co stwarza możliwość spojrzenia na te ważne problemy w innej niż dotąd – „cielesnej” perspektywie. Równocześnie jest okazją do przypomnienia, że *cielesność* jako istotny komponent procesu percepcji muzyki, to pomysł nienowy. Celem artykułu jest przedstawienie problematyki *ucieleśnienia* w kontekście percepcji [doświadczenia] muzyki. Tematem bezpośrednio wiążącym się z problematyką cielesności w doświadczeniu muzycznym są wzajemne relacje muzyki i ruchu, które postrzega człowiek w momentach kontaktu z muzyką. To właśnie ruch jest bowiem zewnętrznym przejawem zaangażowania ciała w doświadczenie muzyki. Równocześnie ruch, ze względu na głęboki związek łączący go z muzyką, pozostaje jednym z bardziej wartościowych narzędzi umożliwiających poznanie muzyki.

Słowa kluczowe: muzyka, ruch, ucieleśnienie, ciało, taniec, *music visualization*, rytmika, metafora, kognitywistyka, Maurice Merleau-Ponty, Emil Jaques-Dalcroze, Mark Morris.

SUMMARY

A distinct turn to corporality can be observed in modern world: at the end of 20th century in cognitive science paradigm of embodied cognition becomes more and more popular. Its source may be found in phenomenological philosophy, especially in Maurice Merleau-Ponty's ideas. The issue of *embodiment* affects also the issues connected with music cognition which makes it possible to look at them from different than "corporal" perspective. Simultaneously it is an opportunity to remind that *corporality* as an important element of music perception process is not a new idea.

The aim of the article is to present the embodiment issue in the context of music perception (experience). Mutual relation of music and motion perceived by a human being at the moment of contact with music are directly connected with corporality issue in experiencing the music. Motion is the outer manifestation of body engagement into music experience. Since motion is deeply connected with music – it becomes one of the most important tools enabling music cognition.

Keywords: music, motion, embodiment, body, dance, *music visualization*, rhythmic, metaphor, cognitive science, Maurice Merleau-Ponty, Emil Jaques-Dalcroze, Mark Morris

Cielesność w teorii i praktyce doświadczenia estetycznego – taniec w kontekście somaestetyki Richarda Shustermana

Corporeality in Theory and Practice of Aesthetic Experience – Dance in Richard Shusterman Somaesthetics Context

OLGA ZIOPAJA

Uniwersytet Jagielloński, Kraków
Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce

STRESZCZENIE

Artykuł omawia zagadnienie tańca w kontekście filozofii współczesnego amerykańskiego myśliciela, Richarda Shustermana, autora pragmatycznej koncepcji somaestetyki. Somaestetyka jest naukową teorią potwierdzającą, że współcześnie taniec to coś więcej niż technika czy konwencja, może być sztuką wyrażającą jedność umysłu i ciała, które Shusterman traktuje jako nieodłączne, równorzędne wartości. Richard Shusterman zwrócił uwagę na pracę tancerzy ze względu na ich świadomość ciała. Taniec jest dla niego jedną z dziedzin sztuki poświadczających znaczenie cielesności w doświadczeniu estetycznym. Obserwując pracę tancerzy, zwrócił uwagę na ich wiedzę i percepcję cielesną, jednocześnie dostrzegł problem braku przełożenia doświadczenia tancerzy na pojęcia. Co w konsekwencji wpłynęło na fakt, że ich wiedza cielesna nie mogła zaistnieć w dyskursie akademickim. Taniec do czasów publikacji amerykańskiego filozofa właściwie nie istniał w dyskursie akademickim, pojawiał się w koncepcjach filozoficznych, jednak nigdy nie stał się przedmiotem badań i analizy w takim stopniu, w jakim uczynił go Richard Shusterman.

słowa kluczowe: świadomość ciała, somaestetyka, Richard Shusterman, ciało-umysł

SUMMARY

The article discusses dance issue in the philosophy context of contemporary American thinker Richard Shusterman – the author of pragmatic somaesthetic concept. Somaesthetics is a scientific theory confirming that dance nowadays is something more than technique or convention, it can be art which manifests the unity of mind and body which are treated by Shusterman as inseparable, equal figures. Richard Shusterman draws attention to dancers work because of their body consciousness. Dance is the form of art that confirms significance of corporeality in aesthetic experience. While observing dancers he paid attention to their knowledge and body perception along with lack of ability to reflect their experience in proper terms. As a consequence dancers body knowledge could not occur in academic discourse. And it did not change till Shusterman's publication. It had arisen in philosophical concepts but never been the subject of analysis and research to such an extend as thanks to Richard Shusterman.

Keywords: body consciousness, somaesthetics, Richard Shusterman, body-mind

Wirowanie prosto z serca**Zjawisko transowe w zabawie społecznej na przykładzie oberka****Spinning Straight from the Heart****Trans Phenomenon in a Social Play as in Oberek Example**

IZABELA ANDRZEJAK

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa

STRESZCZENIE

Oberek – jeden z pięciu polskich tańców narodowych – ma bardzo bogatą tradycję, sięgającą już XVII wieku. Zanim jednak został tańcem narodowym, cieszył się ogromną popularnością w swojej ludowej formie, znany jako *drobny*, *okrągły* czy *obertas*. Oberek jest tańcem gromadnym, którego charakter jest ściśle związany z towarzyszącą mu muzyką. Jego istota opiera się na wirowaniu w czterech kierunkach – wokół własnej osi oraz wzdłuż linii tańca, która najczęściej przybiera rysunek koła. Trans natomiast jest jednym z czterech elementów zabawy społecznej, w której trakcie uczestnik dąży do osiągnięcia stanu rozkoszy, uniesienia, a nawet ekstazy. Analiza antropologiczna, której poddany zostaje zabawowy charakter oberka, ma na celu wykazanie powiązań pomiędzy transem, rozumianym jako stan wywołany przez zabawę, a uczuciem, jakie towarzyszy podczas gromadnego tańca wirowego.

Słowa kluczowe: taniec, oberek, zabawa społeczna, wirowanie, trans, ilinx

SUMMARY

Oberek – one of the five national Polish dance has a rich tradition beginning as early as in 17 century. Before it became a national dance, it had gained a great popularity in its folk form

Adres do korespondencji / Corresponding author: izabela.andrzejak@gmail.com

and had been known as *drobny* (tiny), *okrągły* (round) or *obertas*. *Oberek* is a social dance and its image is tightly connected with music. Its essence is based on spinning in four directions – around its own axis and along the dance line which usually takes a shape of a circle.

Trans on the other hand, is one of the four elements of a social play during which each of the participants tries to reach bliss, exultation or even ecstasy. An anthropological analysis of a playful character of *oberek* shows the connection between trance meaning the state aroused by the play and the feeling accompanying a social spinning dance.

Keywords: dance, oberek, social play, spinning, trance, ilinx

Flamenco – zdarzenie magiczne czy wiedza? Fantazmaty o nauczaniu i kreacji tańca

Flamenco – a Magical Event or Knowledge? Phantasms on Teaching and Dance Creation

KRZYSZTOF HLINIAK

STRESZCZENIE

Flamenco to jedno z nielicznych zjawisk w muzyce i tańcu, które związane jest z tyłoma mitami, stereotypami i fantazmatami dotyczącymi swojej historii, nauczania i pokazu na scenie. Niewielu z nich przypisuje się również takie określenia jak „magia”, „misterium”, „tajemnica”. W powstaniu wyobrażeń na temat flamenco szczególną rolę odegrała historia tego gatunku, etnocentryzm *Gitanos* – Cyganów andaluzyjskich i XIX-wieczna fascynacja ludowością obcokrajowców zwiedzających Andaluzję i Hiszpanię. Na współczesnym obrazie flamenco mocno piętno odcisnęła działalność Federica Garcii Lorki i Manuela de Falli w pierwszych dekadach XX wieku. Obaj artyści, badając flamenco i ratując jego istnienie po epoce upadku i komercjalizacji, wykreowali na nowo jego wizję, a także wizerunek, akcentując w nich wątki magiczne i działanie *duende* – ducha flamenco. Mity te w powszechnej świadomości ugruntowały później film i literatura II połowy XX wieku, w tym działalność wybitnego reżysera Carlosa Saury.

Artykuł przedstawia niektóre mity towarzyszące nauczaniu i kreowaniu występu flamenco. Najbardziej powszechnym fantazmatem na temat flamenco jest przeświadczenie, że sztuka ta to wyraz osobistej ekspresji i pełna energii improwizacja wykonawców niesionych wspomnianym *duende*. Mimo coraz większej liczby twórców niebędących *Gitanos*, wciąż towarzyszy tej sztuce bardzo silne przekonanie, że nikt poza Cyganami nie będzie w stanie stworzyć czegoś naprawdę flamenco, bo nadal flamenco wykonywane przez *Gitanos* jest uważane za prawdziwe, autentyczne i pełne *duende*. W artykule te powszechne wyobrażenia zostały skonfrontowane

z faktami dotyczącymi zarówno nauczania flamenco, tworzenia choreografii i pokazu, jak i samego występu. Opisane zostały ponadto etapy poznawania tego stylu, założenia teoretyczne struktury typowej choreografii flamenco i ich realizacje na przykładzie wybranych stylów. Przedstawione zostały także te składowe flamenco, które w powszechnym przekonaniu odpowiadają za postrzeganie go jako zdarzenia magicznego. Są nimi praca nóg i rąk, rytm, a także akcesoria towarzyszące występowi. Na koniec scharakteryzowane zostały relacje artystów i sposoby komunikacji pomiędzy nimi na scenie.

Słowa kluczowe: flamenco, Andaluzja, Hiszpania, taniec, muzyka, śpiew, *duende*, Cyganie, *Gitanos*, Federico Garcia Lorca, Manuel de Falla, gitara, kultura hiszpańska, Aire Andaluz, *bulerias*, *alegrías*, *sevillanas*, *arbol flamenco*, *reloj flamenco*

SUMMARY

Flamenco is one of the rare phenomenon in music and dance connected with numerous myths, stereotypes and phantasms referring to its history, teaching and presenting on a stage. Terms like “magic”, “mystery”, or “secret” are attributed to very few of them. Some elements in flamenco history such as ethnocentrism of “Gitanos” – Andalusia Gypsies, and 19th century folklore fascination of foreigners visiting Andalusia and Spain which immensely helped to raise a specific perception of flamenco.

Federico Garcia Lorca and Manuel de Falla’s work had a profound impact on contemporary flamenco specially in the first decade of 20th century. Both artists exploring and saving it after its decay and commercialisation, created its new vision and image by emphasising magical elements and influence of *duende* – flamenco spirit. These myths were later consolidated in public awareness thanks to 20th century literature and film – specially in Carlos Saura’s work.

The article presents some of the myths accompanied teaching and flamenco performances. The most common flamenco phantasm is the confidence that it is a personal expression and energetic improvisation of performers fulfilled by *duende*. Despite numerous creators without Gitanos roots, there is still a strong conviction that nobody but a Gypsy person is able to create real, authentic flamenco full of *duende* spirit.

The article confronts these common believes with facts about flamenco teaching, creating and performing. The author describes the stages of this style perception, theoretical assumption of a typical choreography structure and its realisation in chosen styles. There is also a description of these flamenco elements that in common awareness are believed to be magical such as legs and arms work, rhythm and accessories. The author also characterises relation between artists and ways they communicate on a stage.

Keywords: flamenco, Andalusia, Spain, dance, music, singing, *duende*, Gypsies, *Gitanos*, Federico Garcia Lorca, Manuel de Falla, guitar, Spanish culture, Aire Andaluz, *bulerias*, *alegrías*, *sevillanas*, *arbol flamenco*, *reloj flamenco*

**Polsko-grecki projekt badawczy
„Przedmioty w tradycyjnym tańcu greckim”
Relacja z przebiegu III etapu z punktu widzenia choreologii
i podsumowanie przebiegu projektu**

**Polish-Greek Research Project
“Articles in a Traditional Greek Dance”
Relation from the Third Stage from the Choreology Point
of View and the Project Summary**

HANNA RASZEWSKA-KURSA

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa

Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa

STRESZCZENIE

Projekt „Przedmioty w tańcu greckim” realizowany był przez Uniwersytet Warszawski – Wydział „Artes Liberales” wraz z greckim partnerem: Teatrem Tańców Greckich „Dora Stratou” (Θέατρο Ελληνικών χορών „Δόρα Στράτου”). Projekt finansowany był z grantu Narodowego Centrum Nauki i odbywał się w latach 2013–2016. Artykuł prezentuje wybrane cykliczne wydarzenia karnawałowe w miejscowościach: Zakintos (archipelag: Wyspy Jońskie), Kalamata (region: pd.-zach. Peloponez), Lechena (region: pn.-zach. Peloponez) zaobserwowane podczas badania terenowego w marcu 2016 roku. Wydarzenia te pełnią funkcję społeczną (dominująca) i rekreacyjną (poboczna), należy jednak zaznaczyć, że obyczaj w Lechenie dawniej pełnił funkcję magiczną. Autorka opisując zaobserwowany materiał, koncentruje się na jego aspekcie ruchowym; porusza także kwestię obecności współczesnych i tradycyjnych elementów kultury wchodzących w skład obyczaju (cechy ruchu, kostium, muzyka). Drugą część artykułu stanowi podsumowanie przebiegu całego projektu badawczego i omówienie jego rezultatów: strony internetowej, otwartej bazy danych, konferencji i publikacji. Autorka podkreśla znaczenie kinetografii jako narzędzia badawczego stosowanego przez nią w projekcie. Artykuł stanowi ostatnią z trzech relacji z kolejnych etapów przebiegu projektu.

Słowa kluczowe: Grecja, karnawał, taniec, forma paradowa, Zakintos, Kalamata, Lechena, przedmioty

SUMMARY

The project “Articles in a traditional Greek dance” was realised by the University of Warsaw – faculty “Artes Liberales” and the Greek partner – Greek Dance Theatre “Dora Stratou”. The project was funded from the National Centre of Science grant and took place in 2013–2016. The article presents a few selected traditional Greek carnival events in Zakintos (Ionian Islands), Kalamata (south-west Peloponnese), Lechena (north-west Peloponnese) observed during the field studies in March 2016. These events have social (dominate) and recreational (secondary) function, nevertheless the custom from Lechena previously had also a magical function. The author describing the found material, focuses on its movement aspect. The author also mentions the issue of contemporary and traditional culture elements present in the custom (the features of movement, costume, music). The second part of the article summarises the whole project and describes the results: website, open data base, conferences and publications. The author emphasises the importance of Laban Kinetography as a research tool used in the project. The article is the third and last relation from the project.

Keywords: Greece, carnival, dance, parade form, Zakintos, Kalamata, Lechena, articles

Taniec perski: klasyczny czy neoklasyczny?

Persian Dance: Classical or Neoclassical?

ALEKSANDRA KILCZEWSKA-TORABPOURSHIRAZ

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów, Łódź

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia problem klasyczności bądź neoklasyczności jednego ze stylów tańca perskiego. Autorka rozpoczyna od postawienia tezy, iż taniec perski powinien być nazywany „neoklasycznym”. Następnie omówiona zostaje historia obecności tańca zawodowego w Iranie, począwszy od pierwszej lekcji techniki tańca klasycznego, oraz przebieg powstawania stylu „neoklasycznego” jako wyraz potrzeby stworzenia „narodowego” tańca irańskiego. Dalej scharakteryzowano techniki perskiego tańca „neoklasycznego” z wyszczególnieniem obcych wpływów (taniec klasyczny, taniec modern, tańce Kaukazu i Azji Centralnej). W końcowym wniosku autorka potwierdza tezę i dowodzi, że termin „neoklasyczny” jest właściwszym dla określenia tańca perskiego.

Słowa kluczowe: taniec perski, taniec irański, taniec na Bliskim Wschodzie, taniec w Azji Centralnej, irański taniec narodowy, klasyczność tańca, historia tańca w Iranie, irański balet

SUMMARY

The article presents the classical and neoclassical issue of one of the Persian dance style. The author proposes the thesis that Persian dance should be named “neoclassical”. Further the

Adres do korespondencji / Corresponding author: phoenixfire@wp.pl

author describes the history of professional dance presence in Iran – beginning from the first lesson of classical dance techniques, the process of creating “neoclassical” style as a manifestation of the need to create “national” Iranian dance. Next other techniques of “neoclassical” Persian dance are characterised together with their foreign influences (like classical dance, modern dance, Caucasus and Central Asia dances). In the final conclusion the author confirms her thesis and proves that the “neoclassical” term is adequate to define the Persian dance.

Keywords: Persian dance, Iranian dance, The Middle East dance, Central Asia dance, national Iranian dance, classics of a dance, dance history in Iran, Iranian ballet

Rozwój sztuk tanecznych i muzycznych w południowych Indiach na przełomie XVIII i XIX wieku

The Development of Dance and Music Arts in South India between the 18th and 19th Century

NATALIA ŻAKOWSKA

Uniwersytet Warszawski

STRESZCZENIE

Południe Indii od XVII do XIX wieku znalazło się pod panowaniem dynastii marackich. Władcy ci słynęli z zamiłowania do nauki i sztuki, toteż podbijając kolejne ziemie subkontynentu indyjskiego, stawali się jednocześnie ich opiekunami i nieocenionymi patronami. Zatrudniali na swoich dworach wielu artystów, uczonych, gościli licznych podróżników, także ze świata Zachodu. Szczególne zasługi dla rozwoju kultury na ziemiach południowindyjskich mieli ostatni władcy maraccy, m.in. Sarabodźi II.

Postać i działalność tego władcy, którego czasy panowania przypadły na rządy kolonizatorów brytyjskich w Indiach, zasługują na szczególną uwagę. Ideą króla było stworzenie kosmopolitycznego świata kultury i nauki, w którym spotykają się Zachód ze Wschodem. Był autorem licznych publikacji poświęconych zagadnieniom muzyki i tańca. W zbiorach prywatnej, królewskiej biblioteki Sarabodźiego II znajdują się utwory jego autorstwa, takie jak cykle tańców czy kompozycje instrumentalne. Czasy panowania Sarabodźiego II to złoty okres dla rozwoju kultury muzycznej i tanecznej Indii. Dzięki zaangażowaniu władcy indyjski taniec i muzyka nie tylko przetrwały, ale także bardzo się rozwinęły.

Słowa kluczowe: taniec indyjski, *kolattam*, *lawani*, *kurawańdźi*, *bharatanatjam*, Sarabodźi II, patronat, tancerki, dwór

SUMMARY

From the 17th to 19th century the southern part of India came under the rule of the Maratha dynasties. Their rulers were famous for science and art passion, thus conquering new lands of Indian subcontinent, simultaneously they became invaluable guardians and patrons. At the Maratha courts numerous artists, scientists, travellers also from the western world were able to find occupation. The last Maratha rulers particularly Saraboji II had special merits to cultural development of South India.

The figure and activities of this ruler who reigned at the time of The British East India Company, deserve a close up view. His idea was to create cosmopolitical world of culture and science where East could meet West. He was also the author of numerous works devoted to music and dance issue. Saraboji II's works such as dance cycles or instrumental compositions are found in his private, royal library. The time of Saraboji's reign was the golden age for music and dance development in India. Thanks to his commitment Indian dance and music have survived and also immensely prospered.

Keywords: Indian dance, *kolattam*, *lavani*, *kuravanji*, *bharatanatjam*, Saraboji II, patronage, dancers, court

Aspekty wychowawcze *Orchésographie* Thoinota Arbeau

Educational Aspects of *Orchésographie* by Thoinot Arbeau

MARIANNA JASIONOWSKA

Uniwersytet Warszawski

STRESZCZENIE

Francuski traktat *Orchésographie* autorstwa Jehana Tabourot, znanego jako Thoinot Arbeau, uznawany jest za jedno z najważniejszych źródeł tanecznych pochodzących z renesansu. Dzięki niemu odtworzono wiele tańców epoki, których choreografie autor dokładnie przedstawił; wśród nich znalazły się: pavana, pavana hiszpańska, gaillardy, kurant, allemande, volta oraz rozmaite branle.

Zainteresowanie historyków tańcem nie wyczerpało jednak badawczo tekstu *Orchésographie*. Zdaniem autorki podręcznikowi wciąż nie poświęcono należytej uwagi, dlatego podjęła badania nad fragmentami „nietanecznymi”, a swoje rozważania skupiła na wychowawczym aspekcie podręcznika.

Namysł humanisty nad sztuką taneczną przybrał w dziele formę dialogu, pełny tytuł traktatu brzmi: *Orchésographie, czyli Traktat w formie dialogu, przy pomocy którego wszyscy mogą łatwo poznać i uprawiać szlachetne ćwiczenia taneczne napisany przez Thoinot Arbeau, zamieszkałego w Lengres*. Zastosowana forma ułatwiała wprowadzenie czytelnika w zagadnienie „szlachetnego ćwiczenia tańca”. Podręcznik, oprócz samych choreografii, prezentował historię i funkcje tańca w starożytności, w społeczeństwie osób wykształconych i „szlachetnych”, co pozwalało renesansowemu czytelnikowi nabrać przekonania o wartości tej sztuki. Szeroki zakres tematyczny zagadnień omawianych w *Orchésographie* najprawdopodobniej skłonił wydawcę do poszerzenia tytułu traktatu w kolejnym, pośmiertnym wydaniu z 1596 roku.

Z nowej wersji tytułu dowiadujemy się, iż traktat dotyczy „teorii tańca, nauki rytmu, gry na instrumentach, zalecanych jako ćwiczenie wszystkim młodym, którzy będą mile widziani w dobrym towarzystwie, pokazując swoją zręczność i zwinność ciała”. Wyraźnie wskazany został więc odbiorca traktatu – młodzież, która dzięki lekturze dzieła ma uzyskać ogładę towarzyską. Podkreślone też zostało zastosowanie tańca jako metody ćwiczenia sprawności ciała, która stanowiła istotny element wychowania renesansowego.

Słowa kluczowe: wychowanie, taniec, renesans, sztuka, dwór, Thoinot Arbeau

SUMMARY

French treatise *Orchésographie* by Jehan Tabourot known as Thoinot Arbeau, is considered to be one of the most significant dance source dating back to the Renaissance. Thanks to this work many dances from the époque were reconstructed and their choreographies were presented in details by Thoinot Arbeau. Among the mentioned dances we can find: pavane, Spanish pavane, galliard, kurant, allemande, volta and different kinds of branles.

The text of *Orchésographie* has not been thoroughly exhausted by historians interested in dance. In author's opinion the mentioned manual has not gained the proper attention and this is the main reason she decided to explore the “non-dancing” elements and focus on educational aspect of the book.

A humanist's thought over the dance art has a shape of a dialogue, a full title of the treatise is *Orchésographie. Dialogue on Dance and the Manner of Dancing by Thoinot Arbeau, Living in Lengres*. This specific form helps to introduce the issue of “noble dance exercising”. The manual, apart from choreographies, presents the dance history and dance functions in antiquity, in a society of well-educated and “noble” citizens. In this way a Renaissance reader was convinced about the dance value. A broad range of issues described in the book was most probably the cause to extend the title in post mortem edition dated 1596. The new title indicates that the book deals also with “dance theory, rhythm learning, playing instruments recommended to all young people who would be welcomed in an elite of a society by showing their skilfulness and agility”. Young people were clearly indicated as the main addressee of the treatise. Thanks to the reading, the youth was supposed to become refined. The use of dance as a method of exercising the body which was a significant element of Renaissance upbringing was also emphasised.

Keywords: upbringing, dance, Renaissance, art, court, Thoinot Arbeau

**Balet na wybiegu
O wzajemnych związkach mody i sztuki baletowej
od XVI do XIX wieku**

**Ballet on a Catwalk
On Mutual Relation between Fashion and Ballet Art
from the 16th to the 19th Century**

AGNIESZKA NAREWSKA

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

STRESZCZENIE

Artykuł omawia relacje pomiędzy modą a różnymi aspektami sztuki baletowej. Zagadnienie to nie było dotychczas szczegółowo prezentowane w polskim piśmiennictwie naukowym, a zdaniem autorki analiza przemian kostiumologicznych sprzężonych ściśle z dominującymi trendami w modzie umożliwia rozpatrywanie historii tańca klasycznego z perspektywy interdyscyplinarnej. Pozwala również na postawienie pytań o kierunek, zasięg i wpływ tych obustronnych infiltracji. Obszerność zagadnienia powoduje, że artykuł, jedynie sygnalizując wybrane zjawiska z okresu obejmującego początki sztuki baletowej do końca XIX wieku i stanowi materiał do dalszych badań.

Słowa kluczowe: balet, moda, kostium

SUMMARY

The article discusses relation between fashion and different aspects of ballet art. This issue has not been presented in details in Polish scientific elaboration so far. In author's opinion the analysis of costume transformations are strongly attached to prevailing trends in fashion. It enables to consider the history of classical dance from interdisciplinary perspective. It also helps to

pose a question about direction, range and influence of these both infiltrations. The scope of the issue makes the article only suggest a few chosen phenomena of the period spreading from the beginning of ballet to the end of 19th century and is just the content to further exploration.

Keywords: ballet, fashion, costume

Friderica Derra de Moroda

**Kilka uwag na marginesie wystawy *Sztuka – Muzyka – Taniec*
*Prezentacja Archiwum Derry de Morody***

Frederica Derra de Moroda

A few Comments on the Fringe of the Exhibition

Art – Music – Dance

The Presentation of Derra de Moroda's Archives

EWA KRETKOWSKA

STRESZCZENIE

Friderica Derra de Moroda była tancerką, choreografką, a także historyczką i badaczką tańca. Przede wszystkim zapamiętana została jednak jako kolekcjonerka i twórczyni archiwum obejmującego bogatą bibliotekę książek, programów teatralnych, librett, zapisów nutowych, a także różnego rodzaju przedmiotów tworzących materialny wymiar historii tańca. Całe życie poświęciła badaniu tańca i próbie uchwycenia jego fenomenu. Choć stworzyła wielką skarbnicę wiedzy na jego temat, jej samej nie poświęca się zbyt wiele uwagi w opracowaniach historycznych. Tkwi w tym pewien paradoks, tym bardziej że wielokierunkowa działalność de Morody przypada na czas (przede wszystkim pierwsza połowa XX wieku) gwałtownych przemian zarówno w sztuce tańca, jak i w ogóle historii. Próbą przypomnienia postaci Derry de Morody oraz jej dokonań była wystawa, zorganizowana przez Muzeum Sztuki Współczesnej przy współpracy Wydziału Tańca Uniwersytetu w Salzburgu, prezentująca wybrane elementy archiwum oraz prace współczesnych młodych artystów inspirowane zarówno tańcem, jak i samą Derrą de Morodą.

Słowa kluczowe: Friderica Derra de Moroda, historia tańca, historia tańca XX wieku, archiwum, Salzburg

SUMMARY

Frederica Derra de Moroda was a dancer, choreographer, historian and a dance explorer. Most of all she has been remembered as a collector and a creator of an archive which contains a large library of books, theatre programmes, libretti, music notations and different kinds of objects that constitute the material dimension of a dance history. She devoted her life to dance exploration and attempts to catch its phenomenon. Although de Moroda created an enormous treasure trove of knowledge, she herself is hard to find in historical studies. It is a paradox, much less her multi-directional activities accompanied (primarily the first half of 20th century) rapid changes both in a dance art and in history as such. The exhibition organised by The Museum of Contemporary Art with cooperation of Dance Department of Salzburg University was an attempt to recall the person of Derra de Moroda by presenting selected elements of the archive and works of young artist inspired by dance and Derra de Moroda herself.

Keywords: Frederica Derra de Moroda, dance history, 20th century dance history, archive, Salzburg

Tanzwerk w Bremie – taniec i edukacja taneczna w Niemczech Wnioski z wizyty studyjnej

Tanzwerk in Bremen – Dance and Education in Germany Conclusions from a Study Tour

MARTA ZAWADZKA
IRENA GIERSZEWSKA

STRESZCZENIE

Artykuł zawiera informacje zebrane podczas dwutygodniowej wizyty studyjnej, którą Marta Zawadzka odbyła w październiku 2015 roku, dzięki dofinansowaniu Instytutu Muzyki i Tańca. Głównym celem pobytu w Niemczech było zapoznanie się z działalnością bremeńskiego studia tańca Tanzwerk, z którym wcześniej współpracowała Irena Gierszewska. Autorki artykułu odwiedziły również Tanzhaus nrw w Düsseldorfie, K3 w Hamburgu, wydział tańca współczesnego w Hochschule für Musik und Tanz w Kolonii oraz Deutsches Tanzfilminstitut w Bremie.

W artykule zwrócono również uwagę na fakt, iż w porównaniu z Polską taniec w Niemczech zajmuje inne miejsce zarówno w kulturze, jak i świadomości społecznej. Dzięki różnorodnym możliwościom finansowania w wielu niemieckich miastach działają studia taneczne realizujące różne programy artystyczne: od zajęć i warsztatów dla amatorów (w każdym wieku; dużą popularnością cieszą się zajęcia dla grupy wiekowej 60+), po programy rezydencyjne i twórcze dla artystów profesjonalnych – tancerzy i choreografów oraz organizację festiwalu, prezentacji i produkcję spektakli. Istotne znaczenie dla rozwoju tańca miał ministerialny program Tanzplan Deutschland, realizowany w latach 2005–2010, w ramach którego asygnowano 12,5 miliona euro. Dzięki tej dotacji powstało wiele ośrodków – jak choćby hamburskie Centrum Choreograficzne K3, a inne placówki zrealizowały wiele projektów artystycznych.

Słowa kluczowe: taniec, taniec współczesny, taniec w Niemczech, choreografia, edukacja taneczna, studio taneczne, projekt taneczny, spektakl tańca, rezydencja artystyczna, wizyta studyjna, współpraca artystyczna, film tańca

SUMMARY

The article contains information collected during two-week study tour made by Marta Zawadzka in October 2015 thanks to co-financing of Institute of Music and Dance in Poland. The main goal of the tour was to familiarise with the activities of Bremen dance studio Tanzwerk where previously Irena Gierszewska worked. The authors visited also Tanzhause nrw in Düsseldorf, K3 in Hamburg, faculty of contemporary dance in Hochschule für Musik und Tanz in Cologne and Deutsches Tanzfilminstitut in Bremen.

In the article the authors emphasise the fact that in comparison to Poland, dance in Germany occupies different position both in culture and in public awareness. Many dance studios with different artistic programmes can work in Germany thanks to various possibilities of financing. They range from workshops and activities for amateurs (in every age – dance classes for participants 60+ gain a huge popularity), through residencies and artistic programmes for professional artists – dancers and choreographers, and on to festivals organisation, presentations and performance production. Significant role for dance development in Germany had the departmental programme Tanzplan Deutschland released in 2005–2010 within which 12.5 million euro were allocated. This fund allowed many dance centres to rise, for example Zentrum für Choreographie K3 in Hamburg, many others carried out a lot of artistic projects.

Keywords: dance, contemporary dance, dance in Germany, choreography, dance education, dance studio, dance project, dance performance, residencies, study tour, artistic collaboration, dance film

**Roderyk Lange in Memoriam
(1930–2017)**

**Znaczenie dorobku naukowego
prof. dra hab. Roderyka Langego**

**The Significance of Professor Roderyk Lange's
Academic Achievements**

TOMASZ NOWAK

Uniwersytet Warszawski

STRESZCZENIE

Artykuł rozpatruje dokonania naukowe zmarłego w bieżącym roku profesora Roderyka Langego w kontekście aktualnego stanu badań oraz uwarunkowań zewnętrznych. Szczególnie dużo uwagi poświęcono stosunkowi Roderyka Langego do zastanej spuścizny badań nad tańcem w Polsce oraz wpływowi Profesora na rozwój badań i rodzimego środowiska choreologicznego, w tym etnochoreologicznego. Zwrócono też uwagę na kontekst powstawania i publikowania prac z najistotniejszego okresu działalności naukowej bohatera artykułu, jaki stanowiły lata siedemdziesiąte, a po części też osiemdziesiąte XX wieku. Wiele miejsca poświęcono też działalności dydaktycznej badacza.

Słowa kluczowe: Roderyk Lange, folklor taneczny, etnografia, choreologia, etnochoreologia, antropologia tańca

SUMMARY

The article considers academic achievements of professor Roderyk Lange who died early this year, in the context of current research and external conditions. Specifically two aspects received a close attention – Professor's attitude to the found legacy of research on dance in

Adres do korespondencji / Corresponding author: t.m.nowak@uw.edu.pl

Poland and his influence on development of research and the local choreologic environment including ethnochoreologic one. The article also focuses upon the context of writing and publishing papers during the most substantial period for academic work – 70's and partly 80's of 20th century. A lot of words were also dedicated to didactic work of the researcher.

Keywords: Roderyk Lange, dance folklore, ethnography, choreology, ethnochoreology, dance anthropology

Theorising and ‘De-theorising’ Dance

Teoretyzacja i „de-teoretyzacja” tańca

EGIL BAKKA

Norwegian University of Science and Technology

SUMMARY

This article argues that there is a need for the researcher’s scrutiny to understand the complexity of movement structures. It argues that knowledge constructed through research should underlie organised teaching, but then developed into simple pedagogical tools that harmonise with learning processes in the communities from where the dance came. This is illustrated with examples of how lacking terminology and theoretical basis has hampered teaching.

There is, according to the author, a massive inheritance of ideas influencing teaching. They are about stylistic unification used for achieving social distinction, the preference for a total unison of movement and the claim that composing movement patterns is main vehicle of creativity. These are all problems for the safeguarding of dance as intangible cultural heritage.

The article then exemplifies how deeper understanding of traditional material such as folk dance can counteract the problematic effects of ideas inherited from other fields, and how the understanding can be used to “de-theorise” research findings. It concludes by recommending that pedagogues and researchers should join forces to support and improve methods for safeguarding dance as Intangible Cultural Heritage.

Keywords: Ethnochoreology, dance pedagogics, ethnopedagogy, dancing masters, folkdance, modern/contemporary dance, movement analysis, movement unison, svikt, distinction

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł dowodzi, że badacz w swej pracy powinien rozumieć złożoność struktur ruchu. Wykazuje również, że wiedza oparta na badaniach powinna być podwaliną zorganizowanego nauczania, tak by następnie możliwe było opracowanie prostych narzędzi pedagogicznych, współdziałających z procesem uczenia się w społecznościach, z których dany taniec pochodzi. Autor ilustruje to przykładami pokazującymi, w jaki sposób brak odpowiedniej terminologii i teoretycznych podstaw utrudniają proces nauczania.

Według autora istnieje bogate dziedzictwo idei oddziałujących na nauczanie. Dotyczą one stylistycznej unifikacji używanej do osiągnięcia odrębności społecznej, przewagi całkowitej zgodności w ruchu i twierdzenia, że wzory do kompozycji ruchu są głównym nośnikiem kreatywności. Wszystkie one zaś stanowią kwestię ochrony tańca jako niematerialnego dziedzictwa.

Niniejszy artykuł obrazuje więc, w jaki sposób głębsze zrozumienie tradycyjnych materiałów, takich jak taniec ludowy, może przeciwdziałać problematycznym wpływom przejętym z innych dziedzin i w jaki sposób rozumienie może zostać wykorzystane do „de-teoretyzacji” badanych odkryć. Na zakończenie autor zaleca współpracę pedagogów i badaczy, która ma za zadanie wspomagać i ulepszać metody ochrony tańca jako niematerialnego dziedzictwa kultury.

Słowa kluczowe: etnochoreologia, pedagogika tańca, etnopedagogika, nauczyciel tańca, taniec ludowy, taniec modern/współczesny, analiza ruchu, zgodność ruchu, svikt, odrębność

A Transmitter

„Ten, który niesie”

MARION BASTIEN

Centre National de la Danse in Paris
International Council for Kinetography Laban

SUMMARY

Marion Bastien acknowledges the role of Prof. Roderyk Lange as the leader of the European Seminar for Kinetography, and, on a larger scale, his role as a “transmitter”, creating bridges between people, cultures, disciplines, generations.

Keywords: Laban, Kinetography, European Seminar for Kinetography, Principles

STRESZCZENIE

Marion Bastien wyraża wdzięczność profesorowi Roderykowi Langemu i jego roli jako przewodniczącego Europejskiego Seminarium Kinetograficznego a w szerszym rozumieniu jako „transmitterowi” budującemu mosty pomiędzy ludźmi, kulturami, naukami i pokoleniami.

Słowa kluczowe: Laban, kinetografia, Europejskie Seminarium Kinetograficzne, założenia

In Prof. Roderyk Lange's Memory Some Reminiscences of a Long Lasting Collaboration

Pamięci profesora Roderyka Langego Kilka wspomnień z wieloletniej współpracy

JACQUELINE CHALLET-HAAS

Conservatoire National Supérieur de Musique et Danse de Paris (CNSMDP)

SUMMARY

Prof. Roderyk Lange's contribution to the constitution of the International Council of Kinetography Laban (ICKL) and to the development and the spreading of Albrecht Knust's approach to the movement script invented by Rudolf Laban.

Keywords: Kinetography Laban, Knust, ICKL (International Council of Kinetography Laban), ESK (European Seminar for Kinetography)

STRESZCZENIE

Artykuł dokumentuje wkład prof. Roderyka Langego na rzecz powstania International Council of Kinetography Laban (ICKL), a także wpływ jego działalności na rozwój i upowszechnienie podejścia Albrechta Knusta dotyczącego notacji Labana.

Słowa kluczowe: Kinetografia Labana, Knust, ICKL (International Council of Kinetography Laban), ESK (European Seminar for Kinetography)

Dance as Politics

Tanec jako polityka

IRENE LOUTZAKI

University of Athens

SUMMARY

In a discussion of the political role of dance, Judith L. Hanna suggested that dance has unique powers both to reinforce and to change existing socio-political structures through, among other attributes, the mastery of the body as a symbol and instrument of power and propaganda. In Greece, text, melody and movement have had a long creative history and a close relationship with the people. This trilogy has also been used as an important element in the struggle for freedom, or a medium of resistance. Song, music and dance have also been used for power and propaganda, or as mechanisms of accommodation, incorporating elements of dominant powers for maintaining national identities, or expressing populist policy. Through manipulation of these three cultural symbols, those in power impose on dance an intensive and strong political character. Therefore, an event as simple as a religious dance feast, which was always considered “a public cultural event” (Pavlos Kavouras), could be transformed into a “public political event” and could be used as an arena of power, or as an arena of confrontation by different socio-political groups. In this arena some refused to contribute – regardless of the after-effects of their refusal, – some were forced to participate, and some willingly accepted to take part.

In this paper I describe some dance events with a focus on their political characters and purposes. Since all Greek dance events express to some extent social aspiration, social protest, or social reality, any dance event could be selected for this purpose. However, my examples present very special occasions that contributed alterations in the uses and functions of dance,

and the establishment of new genres and styles. This paper is based on personal experiences, memories, and bibliography, and sketches the framework of a wider project, the aim of which is to link issues of 'authority', 'power', 'propaganda', 'state policy' and 'politics' to Greek dance.

Keywords: Greece, folk dance, dictatorship, resistance, propaganda, nationalism

STRESZCZENIE

W dyskusji o politycznej roli tańca Judith L. Hanna sugeruje, że taniec posiada wyjątkową moc: zarówno może wzmacniać, jak i zmieniać istniejące społeczno-polityczne struktury, m.in. poprzez doskonałość ludzkiego ciała jako symbolu i instrumentu władzy oraz propagandy. Słowo, muzyka i ruch mają w Grecji długą, twórczą historię i są ściśle powiązane z życiem jej mieszkańców. Owa triada była również wykorzystywana jako istotne elementy w walce o wolność lub jako środek oporu. Pieśń, muzykę i taniec używano również do zdobycia władzy, w celach propagandowych lub jako mechanizm przystosowania się, wcielania elementów panującej władzy utrzymujący tożsamość narodową bądź wyrażający populistyczną politykę. Poprzez manipulowanie w obrębie tych trzech elementów sprawujący władzę nadali tańcowi polityczny charakter. Dlatego też taneczne wydarzenia tak zwyczajne jak religijne święto, które zawsze postrzegane było, jak pisze Pavlos Kavouras, jako „publiczne wydarzenie kulturalne”, mogło zostać zmienione w „publiczne wydarzenie polityczne” i być użyte jako arena do konfrontacji różnych grup społeczno-politycznych. W tej przestrzeni niektórzy odmówili udziału – bez względu na przyszłe skutki tej odmowy, niektórzy zaś zostali zmuszeni do udziału, a jeszcze inni ochoczo do niego przystąpili.

W artykule opisano wybrane wydarzenia taneczne, koncentrując się na ich politycznym charakterze i celach. Skoro wszystkie greckie taneczne wydarzenia wyrażają do pewnego stopnia społeczne pragnienia, społeczny sprzeciw lub społeczną rzeczywistość, to każde zdarzenie tego typu może zostać odpowiednio dobrane do osiągnięcia odpowiedniego celu. Jednak wybrane przykłady pokazują szczególne okoliczności, które przyczyniają się do zmian w użyciu tańca, a także jego funkcji, ale również do powstania nowych jego odmian i stylów. Artykuł, który powstał w oparciu o osobiste doświadczenia i wspomnienia autorki oraz bibliografię, stanowi zarys szerszego projektu, mającego połączyć taniec w Grecji z takimi kwestiami jak „organ władzy”, „władza”, „propaganda”, „polityka państwa” czy „polityka”.

Słowa kluczowe: Grecja, taniec ludowy, dyktatura, opór, propaganda, nacjonalizm

A Flame for Dance

Zapalony tańcem

JENNIFER SHENNAN

Victoria University of Wellington
The Long Hall Arts & Community Centre in Wellington

SUMMARY

This article summarizes the relationship and indebtedness owed to Professor Roderyk Lange by his student and colleague, Jennifer Shennan (Wellington, New Zealand).

Keywords: Roderyk Lange, Wellington, New Zealand, Centre for Dance Studies, Institute of Choreology

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł napisany został przez Jennifer Shennan – była studentką i późniejszą współpracownicę z Wellington w Nowej Zelandii – jako wyraz wdzięczności dla Profesora Roderyka Langego.

Słowa kluczowe: Roderyk Lange, Wellington, Nowa Zelandia, Centre for Dance Studies, Instytut Choreologii

Roderyk Lange – a Genius that Mediated between Alien Worlds

Roderyk Lange – geniusz pomiędzy odmiennymi światami

PLACIDA STARO

Centro di Ricerca e Documentazione della Cultura Montanara, Monghidoro
ICTM Study Group of Ethnochoreology

SUMMARY

In this article I considered Roderyk Lange a reconciling genius. His cognitive priority – the urgent need to study – was strictly informed by his ethic priority: being a moderator between alien worlds to avoid abuse of power. Professor Lange demanded clarity in epistemological premise and the highest accuracy in methodological application as ultimate defence from pejorative relativism and deprivation of history.

I tried to highlight some traits of his contributions in dance anthropology and dance ethnology. The significance of his message, at that time not understood and in some way revolutionary, was that he spent his youth trying to assert the dignity of dance as subject of anthropologic studies not because of its representative form, but because it was made of his own experience permeated by apperception. Lange underlines that dance is a constituent factor in the formation of individual personality because it acts directly on experience and this makes it indivisible from the implicit consciousness of itself. Long before the idea of “embodiment” became a key word in the studies of practical anthropology and ethnochoreology, Lange had already looked for solutions to make the cognitive mediation possible. I report about some conflicts with scholars from U.S.A. who have not been able to understand neither his premises nor his conclusions.

I remember his life of practical actions as a dancer, a researcher, a teacher, a tutor and a mentor. Three key words he used – self-consciousness, time and change – are part of the

three motives – ethic, cognitive and imaginific – that have inspired me in choosing how to live, which fields to examine and how to study and work.

Keywords: Roderyk Lange, dance ethnology, dance anthropology, choreology

STRESZCZENIE

W niniejszym artykule autorka przedstawia Roderyka Langego jako geniusza kompromisu. Poznawczy priorytet Profesora, którym była wielka potrzeba rozwoju nauki, został ściśle powiązany z priorytetem etycznym, a mianowicie z rolą moderatora pomiędzy obcymi światami bez użycia siły. Profesor Lange wymagał przejrzystości epistemologicznych założeń i najwyższej precyzji metodologicznych działań, co stanowiło fundamentalną obronę przed niekorzystnym relatywizmem oraz deprywacją historii.

Autorka podjęła próbę nakreślenia pewnych elementów wkładu Profesora w dziedziny takie jak antropologia i etnologia tańca. Znaczenie jego przesłania, w pewnym okresie niezrozumiałego, a jednocześnie rewolucyjnego, opierało się na podejmowanych od młodości próbach podkreślenia rangi tańca jako przedmiotu studiów antropologicznych, ale nie przez wzgląd na jego reprezentacyjną formę, lecz z powodu własnych doświadczeń zdobytych poprzez apercpepcję. Lange podkreślał, że taniec ma charakter konstytutywny w tworzeniu osobowości, ponieważ bezpośrednio oddziałuje na doświadczenie, dzięki któremu staje się ono nierozdzielne od bezwzględnej świadomości jako takiej. Lange szukał sposobów, by uczynić możliwą mediację poznawczą, na długo, zanim kwestia “ucieleśnienia” stała się w antropologii i etnochoreologii kwestią kluczową. Autorka pisze również o pewnych sporach z amerykańskimi uczonymi, którzy nie potrafili zrozumieć ani założeń, ani wniosków Profesora.

Autorka pamięta Roderyka Langego podejmującego działania jako tancerz, badacz, nauczyciel, wykładowca i mentor. Trzy kluczowe słowa, których używał Profesor: samoświadomość, czas i zmiana, przeobraziły się w trzy koncepty – etyczny, poznawczy i twórczy. Stały się one życiową inspiracją autorki i miały wpływ na badane przez nią obszary, a także sposoby kształcenia się i pracy.

Słowa kluczowe: Roderyk Lange, etnologia tańca, antropologia tańca, choreologia